

νον ἐπὶ πολλὰς ἑκατονταετηρίδας σφίζεται μέχρι τῆς σήμερον εἰς τὸ στόμα τοῦ λαοῦ. Δυστυχῶς πάντα ὅσα περὶ τῆς ἐτυμολογίας αὐτοῦ ἐρρήθησαν ἄχρι τοῦδε φαίνονται ἀπίθανα. Οἱ μὲν εἶπον ὅτι τὸ ὄνομα παρήχθη καθ' οὓς χρόνους ὁ βασιλεὺς τῆς Ἰταλίας Ρογέρος ἐμβάλων εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπήγαγεν ἐκ Κορίνθου καὶ Θηβῶν εἰς Πάνορμον τῆς Σικελίας τοὺς ἐργάτας τῶν μεταξωτῶν ὑφασμάτων. Ἐπειδὴ, ἠξίωσαν, τὸ μᾶλλον προσοδοφόρον καὶ τὸ μᾶλλον καλλιεργούμενον τῶν προϊόντων τῆς χερσονήσου ἦτο ἡ *μωρέα* (τὸ δένδρον), τούτου ἕνεκα ἐξ αὐτοῦ μετωνομάσθη ἡ Πελοπόννησος *Μωρέας* (νῆσος ἢ χώρα). Διὰ τὸ ὅμως, ἀπηντήθη εἰς ταῦτα, νὰ λάβῃ τὸ ὄνομα τοῦτο καθ' ἐξαιρέσειν ἡ Πελοπόννησος, ἐνῶ εἶναι βέβαιον ὅτι καὶ ἐκτὸς αὐτῆς, μάλιστα δὲ ἐν Θήβαις, ἐκαλλιεργεῖτο πολὺ τὸ τε δένδρον ἐκεῖνο καὶ ἡ δι' αὐτοῦ παραγομένη μέταξα; Δὲν θέλομεν εἶπει τι περὶ τῶν ἐτυμολογιῶν καθ' ὅς ἡ τὸ ὄνομα εἶναι παραφθορὰ τῆς λέξεως *ώραία* ἢ παρήχθη ἐκ τινος, ἄδηλον πότε, ἐν Πελοποννήσῳ κατασταθείσης ἀποικίας Σαρακηνῶν, τοὺς ὁποίους καὶ *Μαύρους* ἢ *Μώρους* ὀνόμαζον ἀπὸ τοῦ μέσου αἰῶνος οἱ δυτικοί. Πλειοτέραν προσοχὴν ὀφείλομεν νὰ ἐπιστήσωμεν εἰς τὴν ἀπὸ τῆς 16 ἑκατονταετηρίδος προκύψασαν εἰς μέσον γνώμην ὅτι ἡ λέξις *Μωρέας* παρήχθη δι' ἀναγραμματισμοῦ ἐκ τῆς λέξεως *Ρωμαία*· διότι εἰς ταύτην ἐπανῆλθεν ὁ νεώτερος καὶ σοφώτατος τῆς φραγκικῆς κυριαρχίας ἱστοριογράφος Χόμφ ὑπολαβὼν αὐτὴν ὡς πιθανωτέραν πασῶν τῶν ἄλλων. Ὁ Χόμφ ἀναφέρει συγγραφεῖς καὶ ἔγγραφα τῆς 13 καὶ τῆς 14 ἑκατονταετηρίδος ἐν οἷς ἡ Πελοπόννησος ὀνομάζεται ἰδίως *Ρωμανία* καὶ ἐκ παραλλήλου μάλιστα τίθεται «τὸ βασίλειον τῆς Ρωμανίας ἦτοι τὸ βασίλειον τοῦ Μωρέως» καὶ πάλιν «ἡ χώρα τοῦ Μωρέως ἦτοι ἡ Ρωμανία». Ἐκ τούτων ἐξάγεται βεβαίως ὅτι ἡ Πελοπόννησος ἐλέγετο ἐνίοτε ὑπὸ τῶν δυτικῶν καθ' ἐξοχὴν *Ρωμανία*. Ἀλλὰ πῶς ἡ *Ρωμανία* ἔγινε *Ρωμαία*, καὶ διατί οἱ δυτικοὶ περιέπεσον ὡς πρὸς τὴν λέξιν *Ρωμαία* εἰς τὴν μετάθεσιν ἐκείνην εἰς ἣν δὲν εἶχον περιπέσει ἐπὶ τῆς λέξεως *Ρωμανία*;

Πολὺ μᾶλλον πολύχροτος ἀπέβη ἡ ἐτυμολογία τοῦ Φαλλμεράιερ, ὅστις ἀγωνιζόμενος νὰ ἐκσλαύισῃ τὰ πάντα ἐν Ἑλλάδι ἰσχυρίσθη ὅτι τὸ νέον τῆς Πελοποννήσου ὄνομα ἐδόθη εἰς αὐτὴν ὑπὸ τῶν καταλαβόντων τὴν χερσονήσον Σλαύων καὶ παράγεται ἐκ τῆς σλαυικῆς λέξεως *μόρε*, ἣτις σημαίνει τὴν θάλασσαν. Εἰς τὴν γνώμην ταύτην ἀντιπαρητηρήθη ὅτι ἡ τοιαύτη ἐτυμολογία ἀντιβαίνει παντάπασιν εἰς τὸ πνεῦμα τῶν σλαυικῶν γλωσσῶν· τὰ παράγωγα τῆς λέξεως *μόρε* παρὰ τοῖς Σλαύοις εἶναι *βζμόργε*, *πομόργε* καὶ τοιαῦτα, οὐχὶ δὲ ποτὲ *Μωρέας* ἢ *Μωρζᾶς*. Οὕτω λ. χ. οἱ Σλαῦοι μετωνόμασαν τὴν γνωστὴν παράλιον γερμανικὴν χώραν *Πομερανίαν*, ὅ ἐστι παραθαλασσίαν· ἀλλὰ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ὀνόμασαν ἀπλῶς *μόρε*, ἦτοι θάλασσαν, τὴν Πελοπόννησον; Πλὴν τούτου παρητηρήθη ἐνταῦθα, καὶ μετὰ πλείονος μάλιστα λόγου ὅ,τι καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐκ τοῦ δένδρου τῆς μωρέας παραγωγὴν· διατί, εἶπον, οἱ Σλαῦοι νὰ ὀνομάσωσι τὴν Πελοπόννησον παραθαλασσίαν, ἐνῶ ἐπέφκησαν ἐπίσης πολυάριθμοι καὶ εἰς τὴν κυρίως Ἑλλάδα, ἣτις εἶναι ἐπίσης παραθαλασσία χώρα; Ἄλλ' ὅ,τι παντελῶς ἀνατρέπει τὴν σλαυικὴν ταύτην ἐτυμολογίαν εἶναι ὅτι τὸ ὄνομα Μωρέας δὲν μνημονεύεται εἰμὴ ἀπὸ τῆς 13 ἑκατονταετηρίδος καὶ ἐφεξῆς. Αὐτὸς ὁ Φαλλμεράιερ ἐβεβαίωσεν ὅτι ὁ πρῶτος μεταχειρισθεὶς τὴν λέξιν Μωρέας εἶναι ὁ ὑποδιάκονος Δαμασκηνὸς Στουδίτης ὁ Θεσσαλονικεὺς, ἐν τῇ 53 ὁμιλίᾳ αὐτοῦ· ἀλλὰ μὴ ἐξακριβώσας πότε ἔγραψεν ὁ Δαμασκηνὸς αὐτογνωμόνως κατὰ τὴν συνήθειάν του ἀποδίδει αὐτὸν εἰς τὴν 13 ἑκατονταετηρίδα. Ἐρεῦνης ὅμως σπουδαιότερας γενομένης εὐρέθη ὅτι ὁ Δαμασκηνὸς λέγει μὲν τοὺς Ἄρειανοὺς ἐξορισθέντας εἰς *ὄλα τὰ μέρη τοῦ Μωρέως* καὶ κατωτέρω διαλαμβάνει πάλιν, *ὅσα εἶναι ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης τὰ μέρη ἕως τὸν Μωρέαν*, ἀλλὰ τὸ βιβλίον